www.zurnaly.sk

Kysucký ŽURNÁL 2.

vychádzame od r. 2007

ROČNÍK XV. * MÁJ 2021 * Časopis pre občanov Kysuckého Nového Mesta a Dolných Kysúc

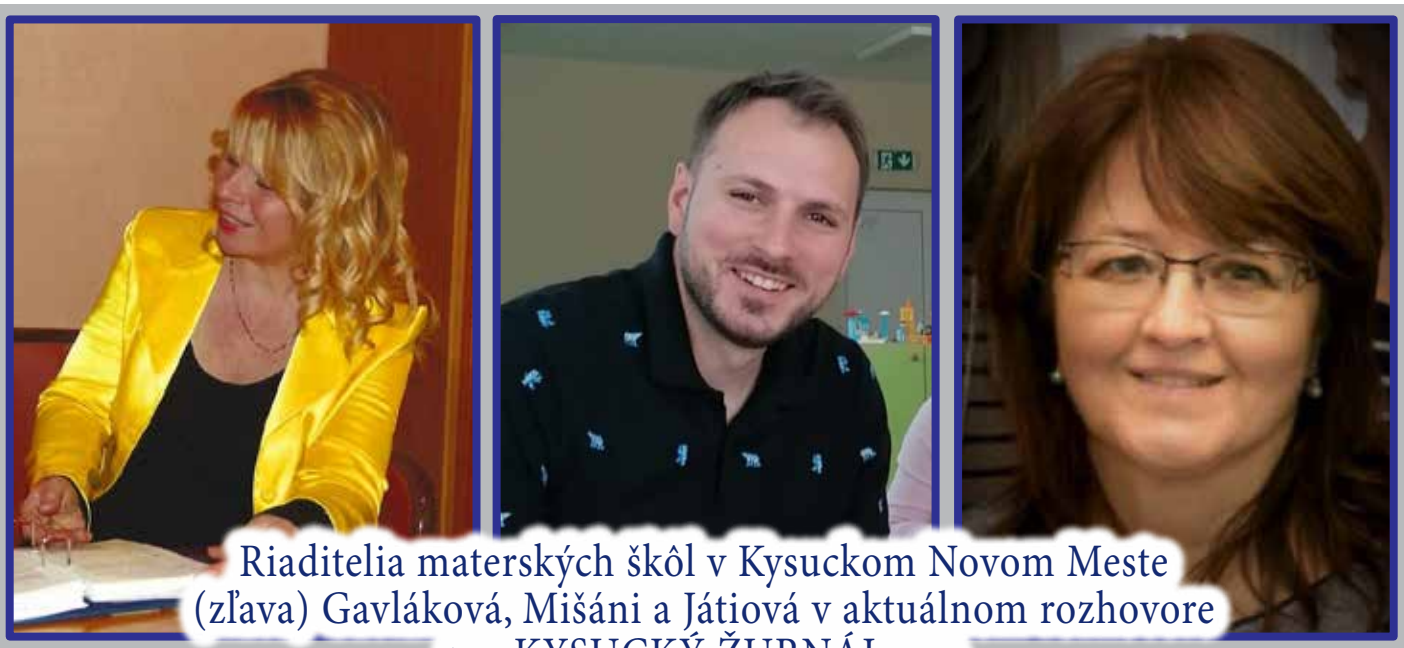

Riaditelia materských škôl v Kysuckom Novom Meste (zľava) Gavláková, Mišáni a Játiová v aktuálnom rozhovore pre KYSUCKÝ ŽURNÁL /str.11

Víťazný projekt na revitalizáciu parku v Kysuckom Novom Meste spracoval Ing. Tibor Hradňanský /str.6

Ján Staškovan je futbalista, ktorý pre tento šport urobil veľmi veľa a preslávil Dolné Kysuce aj v zahraničí /str.8

Kúpeľňové štúdio Samtek Komenského 1287 Kysucké Nové Mesto

Kontakt: t.č. 0908 291 455, 00421/414333903

e-mail: studioknm@samtek.sk

Štúdio Samtek je možné prísť navštíviť od pondelka do piatku v čase od 8:30 – 17:00 hod.

LEKÁREŇ sv. LUKÁŠA

KYSUCKÁ LEKÁRENSKÁ s.r.o.,
Belanského 297, Kysucké Nové Mesto

Prevádzka: Belanského 297, Kysucké Nové Mesto

OTVÁRACIE HODINY

PONDELOK- PIATOK:
7.30 - 16.30

SOBOTA:
8.00 - 12.00

Zodpovedný vedúci: Pharm Dr. Štefan Grešák

Počas uplynulého pandemického roka si zdravotníci v našich nemocniciach neuveriteľne oddreli každý deň

Ocitli sme sa v dobe, kedy sa každý z nás zamyslel nad otázkou zdravia, života a smrti. Téma Covid-19 je stále aktuálna, porozprávali sme sa o nej s osobou z prostredia zdravotníkov, so sestrou Alenou Ponišťovou z Kysuckého Nového Mesta.

„Byť sestrou nie je iba zamestnanie, ale predovšetkým povolanie. K tomuto povolaniu mi išla príkladom moja mama, ktorá vykonávala prácu sestry celý život. Pediatrické oddelenie je môj druhý domov. Nachádzajú sa tu pacienti od novorodeneckého obdobia, až po takmer 19 ročných, už mladých dospelých ľudí. Ku každému pacientovi treba pristupovať individuálne, s dôrazom na ich ochorenie, vek, povahu. Stretla som sa so závažnými diagnózami, ktoré skončili aj fatálne. Preto si dovolím povedať, že pre mňa osobne je ochorenie Covid19 jedným z mnohých ochorení. Je mi ťažko a niekedy veľmi smutno, keď vidím dieťa s ťažkou diagnózou a prognóza nie je veľmi priaznivá. Sú momenty, kedy máme s kolegyňami slzy v očiach. Napríklad, keď je dieťa po ťažkom operačnom výkone a má bolesti. Najťažšie chvíle sú ale tie, keď dieťa bojuje naozaj o život," hovorí pani Ponišťová.

Práca na detskom oddelení si vyžaduje spoluprácu všetkých zúčastnených. Podstatu tvoria lekári, sestry, praktické sestry, sanitári či pomocnice. Pracujú ako tím. K deťom pristupujú citlivo a snažíme sa získať si ich pre spoluprácu. Mávajú často strach, sú bez rodičov, v cudzom prostredí a nevedia, čo sa s nimi bude diať. Aktuálna situácia nedovoľovala návštevy pacientov, avšak deti do 6 rokov majú nárok byť hospitalizované s jedným zákonným zástupcom. Prácou zdravotníkov je deti upokojiť, niekedy chytiť za ruku a vysvetliť im postup vyšetrení. Hoci plačú a hovoria, že majú strach, či pociťujú bolesť, pri odchode z nemocnice sa usmievajú.

Pani Alenka s dcérou Daškou

V dnešnej dobe je dostatok informácií a vedomostí o mnohých ochoreniach. Liečba preto speje buď k zmierneniu príznakov, alebo k vyliečeniu pacienta.

„Podaktorí si naivne myslia, že sa na detskom oddelení s deťmi iba hráme. Nie je to však pravda. Práca sestry si vyžaduje neustále vzdelávanie a profesionálny prístup. Hoci k deťom pristupujeme s dôrazom na ich vek, myslím si, že sa v náročnosti vyrovná iným oddeleniam. Zodpovednosť a odbornosť nesmie chýbať. Pri práci s pacientom je potrebné sa odosobniť a byť mu plne k dispozícii. Niekedy sa to však celkom nedá, lebo aj ja som žena a matka. Vážim si preto zdravie mojich členov rodiny. Ľudia by si mali uvedomiť, že zdravie nič nenahradí a patrí medzi najvyššie priority človeka. Nie zbytočne sa hovorí, že zdravý človek má tisíc želaní, ale chorý iba jedno.

V práci sestry je dôležitá komunikácia aj s rodičmi pacientov. Stretávame sa s tým, že rodičia sú v dobrej mienke presvedčení o diagnóze svojho dieťaťa. Treba však podotknúť, že internet nemusí správne vyhodnotiť diagnózu. Na to sú potrebné vyšetrenia, odbery, konzília a pod..

Vždy nás poteší, keď od nás odíde spokojný a vyliečený pacient. Stretávame sa aj s rodičmi, ktorí nám pri odchode z nemocnice ďakujú za starostlivosť a priateľský prístup k dieťaťu. Pri náhodných stretnutiach v meste je úsmevné, keď stretnem prepusteného pacienta a porozprávame sa.

V poslednom období zasiahlo ochorenie Covid19 všetkých, nie len nás v nemocnici. Týždenné testovanie zamestnancov, nosenie rúšok a neskôr aj respirátorov nám prácu neuľahčuje. Na zdolanie náročnej práce mi pomáha moja rodina, práca v záhrade, turistika, čítanie kníh, dobrý film, pomocou ktorých sa zresetujem, aby som bola opäť v plnom nasadení.

Momentálne som sa ocitla v karanténe, som covid pozitívna. Prežívam takmer všetky príznaky tohto ochorenia. Mám čas zamyslieť sa nad svojim zdravím. Uvedomila som si, že tento čas chcem čo najlepšie využiť so svojou rodinou.

Najradšej by som bola, keby boli všetci zdraví, ale choroby patria do nášho života, a práve zdravotnícki pracovníci sú tí, ktorí ochotne pomôžu čeliť každému zdravotnému problému," dokončuje Alena Ponišťová.

Článok pripravila druhá dcéra pani Aleny Ponišťovej Zdenka ako vďaku pre mamu a všetkých zdravotníkov za ich zodpovednú prácu počas uplynulého pandemického roka..., ktorý ešte nekončí.

Korupcia pravicových politikov je iná ako korupcia ľavicových strán? Tak prečo o tej „pravicovej" mainstreamové médiá nepíšu?

Na čele štátu sa vždy pravidelne objavia politickí dobrodruhovia alebo populisti, ktorí si službu štátu pomýlili so súkromným podnikaním alebo s rodinným a kamarátskym biznisom, kde veselo rozdávajú štátne peniaze a zákazky svojim blízkym a kamarátom. Rovnako tiež lukratívne pracovné posty s ešte šťavnatejšími platmi sa schvaľujú výlučne im blízkym rodinám a skupinám ľudí. Bolo to v čase Mečiarovej vlády, keď sa tu rozdávali štátne podniky ľuďom, ktoré o pár rokov posunuli ďalej a obohatili sa tak, že sú zabezpečené celé ich generácie aj s rodinami a žijú vysoko luxusne – bez výčitiek svedomia. Vôbec ich netrápi, že dedičstvo našich otcov vlastne ukradli. Tak ohováraný socialistický majetok, majetok po komunistoch, ale keď ho sprivatizovali, tak nikomu nesmrdel. Paradox, že? Alebo za Dzurindovej vlády – za pár korún sa odpredávala slovenská energetika, plynárenský priemysel, mnohé naše banky, telekomunikačné siete... Všetko podniky, ktoré mali ostať vo vlastníctve štátu, aby ich tento mohol regulovať v prospech svojho obyvateľstva. Predsa obyvateľ nie je pre štát klient, štát predsa občanovi slúži. V podstate naši politici, určite dobre uplatení finančnými skupinami so sídlom v zahraničí, štát ochromili a spravili ho zraniteľným, lebo strategické podniky prestal štát vlastniť a tým aj ovládať. Keby nás nový majiteľ zo zahraničia vypol od energií - ani si nepípneme. Dzurindova vláda však na základe týchto krokov bola v zahraničí nesmierne obľúbená a oslavovaná, veď prečo by aj nie, keď pustila také obrovské štátne bohatstvo nenásytným zahraničným finančníkom a oligarchom...! Rovnako bol oslavovaný ruský prezident Jeľcin, keď nechal v podstate rabovať americkými finančnými skupinami prírodné zdroje Ruska a vtedy aj vzťahy, čuduj sa svete, medzi USA a Ruskou federáciou boli doslova láskavé. Akonáhle začal nový prezident Putin robiť audit a kontrolu hospodárenia a zrušil nevýhodné obchodné zmluvy pre Rusko, tak atmosféra medzi krajinami začala hustnúť a Rusko sa opäť v očiach EÚ, USA a NATO zaradilo do stĺpčeka krajín nepriateľských, až zločinných a popierajúcich ľudské práva. V podstate to trvá dodnes a neustále sa vzťahy zhoršujú. Čo na tom, že USA počas uplynulých 30 rokov vyvolali mnohé vojenské konflikty vo svete a pod zámienkou ochrany ľudských práv zasahujú do vnútorných záležitostí zvrchovaných štátov, podporujú tam rôzne rebélie, protištátne revolúcie, sprisahania a nelegálne zvolené junty, len preto, lebo regulérne zvolení vodcovia nechcú nechať svoje krajiny drancovať a vykrádať od nenásytných amerických firiem a sú teda z pohľadu USA a NATO neposlušné. (?!) Prečo sa svetové organizácie, ktoré majú za úlohu chrániť ľudské práva, nezaujímajú rovnako o všetkých? Prečo neodsúdia vojenské operácie rovnako? Že by to bolo preto, že práve takéto organizácie štedro sponzorujú rôzne finančné kruhy USA...? Prečo sa stále rozpitvávajú dejiny Ruskej federácie, Sovietskeho zväzu, socialistických štátov, ale o zločinných akciách NATO, USA a ďalších krajín „demokratického" Západu sa akosi kritickejšie dokumenty netočia, alebo sú len veľmi strohé, ak nie až oslavné, pričom sa mnohé závažné fakty o skutočnostiach prepisujú tak, aby to vyhovovalo tým, ktorí natočenie filmu financujú a potom podsúvajú verejnosti tú svoju „upravenú" históriu ako správnu. Najčastejšie sú vykresľovaní práve Rusi ako agresori a útočníci, kým druhá strana je doslova med. Pritom si len treba nalistovať odbornú literatúru a ľahko sa z nej dočítame, koľko vojenských konfliktov vyprovokovali jednotlivé krajiny. Budeme veľmi prekvapení, keď zistíme, že prím vedie práve organizácia, ktorá tvrdí o sebe, že je obranná a rešpektuje ľudské práva! Pokračujme ďalej: Ficova vláda sa veľmi negatívne vyznamenala najmä v období rokov 2012 – 2016, keď mala poslaneckú väčšinu v slovenskom parlamente a vládla sama. Vtedy aj radoví smeráci sa chovali doslova ako prasatá, arogancia najvyššieho zrna panovala na úradoch, ministerstvách..., politici z tejto strany si mysleli, že sú nesmrteľní. Mali moc, vplyv, ale aj pýchu a zabudli na občana. „Vyhraj voľby – môžeš všetko", tento historický výrok Pašku sa zapísal do dejín. Vznikli viaceré kauzy, nezákonný biznis medzi rodinnými príslušníkmi smerákov, zákazky od štátu fičali naplno, v mnohých prípadoch sa potvrdila korupcia, ale v mnohých sa aj nepotvrdila, resp., sa stále vyšetruje. Neskôr nastúpila nová vláda (rok 2016), kde sa objavili po boku SMER-u a SNS aj politici maďarskej národnosti a vyvolalo to obrovský rozruch medzi obyvateľstvom a rôzne špekulácie, ktoré boli veľakrát opodstatnené. Dnes je tu Matovičova/Hegerova vláda, ktorá sa rozhodla „zatočiť" s korupciou a na tom si aj vystavala volebný program. Avšak vychádzajú na povrch biznisy aj týchto „nových" politikov a sú dosť závažné. Naposledy biznis ministerky Kolíkovej

cez jej firmy so štátom, ktoré jasne hovoria proti nej a fakty sú naozaj veľmi vážne, nejde o žiadne „jedna tetka povedala". Sú to fakty, čísla, údaje, rozhodnutia. **Ministerka Kolíková** (na snímke) však tvrdí, že to sú všetko vykonštruované veci a ona odstupovať z funkcie nemieni. Prečo sa však na tieto všetky otázky, ktoré sú v rozpore so zákonom, nepýtajú celoštátne médiá, zvlášť ak ide o ministerku spravodlivosti? Keď uštedrovali všetečné a drzé otázky SMER-u alebo SNS, tak prečo sa teraz akoby báli vôbec nejakú kritickejšiu otázku súčasnej vláde položiť? Pýtam sa, prečo sa nepoužíva rovnaký meter na hodnotenia všetkých našich politikov? Som tiež profesionálna žurnalistika, ale rovnako ostro zaútočím v komentároch na pravicu či ľavicu, na zástupcu komunity alebo národnosti, ak je z môjho pohľadu porušovaný zákon alebo morálka, určite nerobím rozdiel. Že by

to bolo preto, lebo ma neuplatila žiadna politická strana ani finančná skupina? Preto asi nemám zviazané ruky a nemusím sa triasť od strachu, koho sa čo opýtať, kedy, alebo neopýtať ako minister zahraničných vecí Korčok na tlačovke, keď Matovič dopratal Sputnik. V tejto súvislosti ma veľmi zaujíma ďalšia skutočnosť, prečo je tak až podozrivo ticho okolo politikov strany MOST-HÍD, čo sa vlastne stalo s nimi? Veď taký Bugár (prezývaný tiež Harakter, po voľbách v roku 2016) bol v politike od roku 1990, je snáď najdlhšie funkčne pôsobiacim politikom a s jeho stranou sa za roky jeho fungovania spájajú kauzy okolo skupovania a predaja pozemkov, ornej pôdy, zámeny pozemkov na južnom a juhozápadnom Slovensku, v ktorých sa hojne angažovali poprední predstavitelia tejto strany, niektorí starostovia južných obcí a bola tu spáchaná veľakrát krivda na obyčajných ľuďoch v okresoch Galanta, Dunajská Streda, Bratislavský, Trnavský a Nitriansky kraj. Média od minulého roka ohľadne bugárovcov však nejako podozrivo mlčia. V tichosti sa stiahol do ústrania aj bývalý minister spravodlivosti Gábor Gál, ktorý sa dlhé roky kamarátil

údajne aj s ľuďmi, ktorí sú dnes stíhaní za mafiánske praktiky a organizovaný zločin, mali prepojenie na šátorovcov, dokonca sedel s nimi za jedným stolom. Prišiel aj podporiť pred pár rokmi starostu Dolného Chotára pred voľbami, kde nechýbal ani starostov syn. **Gábor Gál** (na snímke vľavo) sa s týmito pánmi stretol aj na obľúbených poľovačkách. Dnes sú obaja vo väzbe, stíhaní za veľmi vážne zločiny. Ako je možné, že takéto závažné skutočnosti okolo Gábora Gálla, bývalého ministra spravodlivosti, nie sú rozpitvávané mainstreamovou tlačou, ak na iných politikov naložíme, čo sa do nich zmestí? Do akej miery tu zohráva význam osoba súčasnej ministerky spravodlivosti Kolíkovej? Je z Dunajskej Stredy, v roku 2016 ju do funkcie štátnej tajomníčky mimochodom Ficovej vlády! nominoval práve MOST-HÍD! Neskôr sa po odchode ministerky Žitňanskej, ktorú tiež nominoval MOST-HÍD, stal ministrom spravodlivosti práve Gábor Gál. A stali sa teda ako straníckymi, tak i rezortnými spolupracovníkmi s Kolíkovou. Nejde teraz o akúsi formu opätovania služby za túto bývalú spoluprácu Kolíkovej voči bugárovcom, a preto sa nevyťahujú rôzne súdne kauzy proti nim? Je to len novinárska otázka, ale dáva zmysel. A mňa by zaujímala odpoveď – aj ako žurnalistu, aj ako občana. Prečo by inak mnohé slovenské médiá akoby zabudli všímať si politikov MOSTU-HÍD, ktorí za uplynulé roky majú toho za ušami viac než dosť? Teraz už ako vši pod chrastami sú zalezení do svojich skrýš a tichučko tam pretrvávajú, sem-tam sa niekde objavia akože v slušnom krátkom rozhovore – ako nedávno Bugár, nastávajúci deduško v očakávaní, ale inak nič. Kto a prečo drží ochrannú ruku nad politikmi MOSTU-HÍD? V podstate teraz sa ukázala aj skutočná tvár tejto maďarskej strany v plnej nahote a jej praktiky, keď vládla so SMER-om a SNS..., že vlastne sedela na viacerých stoličkách a už vtedy sa mnoho občanov správne domnievalo, že „bugárovci" donášajú prezidentovi na hrad pikošky z vlády, možno aj cez Kolíkovú, keďže robila štátnu tajomníčku na ministerstve spravodlivosti, zároveň „kopala" za Kiskovu stranu. Sú to určité analýzy a novinárske úvahy, chýbajú očividné dôkazy, ale tak, ako sa situácia vyvinula po voľbách a je jasná dnes, tak pravdepodobne tieto domnienky sú viac-menej objektívne. A zradcov nemá nikto rád. MOST-HÍD zradil, zrádza a hovoria to o ňom samotní občania maďarskej národnosti – keď sa s nimi rozprávam priamo v teréne, ale potvrdili to aj mnohí politici z ďalších maďarských strán na území Slovenska. Zbytočne sa hrá Bugár na politika „so srdcom" a obrovskými skúsenosťami. Oklamať snáď môže len slepých. Myslím s tým srdcom. Lebo obrovské skúsenosti určite má. Hlavne v tom, ako sa s politikou živiť a zabezpečiť sa z nej. Rovnako tiež Gál, ktorý sa venuje po voľbách advokátskej praxi, biznisu s realitami a ladí sa do pozície slušňáka. Fakty o jeho minulosti však nepustia. Verme, že nečisté obchody s pozemkami, v ktorých sa aj on podľa všetkého angažoval, sa vyriešia v prospech tých, ktorým boli doslova ukradnuté. Veríme, dúfame, len či to bude aj reálne doriešené? Snáď... Veď súčasná slovenská vláda chcela bojovať proti korupcii! Je len na škodu, že takto závažné kauzy v každom smere a vo všetkých politických stranách a u každého politika si spravodlivo nevšímajú médiá. Majú len presne vytipovaných tých, o ktorých sa zajímajú až po toaletný papier, ktorý používajú, a tí ďalší si spokojne vegetia. A možno je to aj preto, lebo „tieto médiá" vlastnia a financujú tí, ktorí financujú aj smerovanie súčasného Slovenska a aktuálnu vládnu garnitúru, povedala by som že bábkogarnitúru (z úzadia – ako šedé eminencie). Kedy už konečne prestane platiť dvojaký meter hodnotenia spoločenskej pravdy, krádeží a korupcie? Veď pravda a spravodlivosť by mala byť rovnaká. Nemá žiadne farebné odtiene! Kedy konečne Slováci a slovenský národ začnú kopať za seba, za svoj štát, za svoje štátne záujmy? A prestanú sa navzájom klamať? Alebo vždy bude Slovensko dokazovať iba to, že je len akýmsi príveskom iných a buduje si akurát kolenačkovú politiku...?

MGR. ALENA JAŠŠOVÁ šéfredaktorka,
0903/516 499
e-mail: kysuckyzurnal@gmail.com
(článok bol zadaný do tlače 07.05.2021)

KYSUCKÝ ŽURNÁL – ČASOPIS PRE KYSUČANOV
e-mail: **kysuckyzurnal@gmail.com - dvojmesačník - ročník XV.**
VYDÁVA: Mgr. Alena Jaššová, vydavateľstvo „HELENA" so sídlom v Šali, Dolná 5, IČO: 34644237 ▶ registrované Ministerstvom kulrúry SR pod č.: EV 3496/09, **ISSN 1339-1941**
▶ **Majiteľka a šéfredaktorka: Mgr. Alena JAŠŠOVÁ, promovaná žurnalistka, mobil: 0903 516 499** ▶
▶ fotoreportérske a fotografické služby: Fotoateliér Gabriel Muška, ▶ Grafická úprava: **Peter Orbán - Zoxó Press** ▶
▶ **INZERCIA: denne, tel.: 0903 516 499, dohodou** ▶ Pri opakovaní inzerátu – zľava od 10–50 % ▶ Redakcia si vyhradzuje právo krátenia príspevkov. ▶
▶ **Názory opýtaných a ďalších občanov, ktorí poskytujú informácie do periodika, nemusia byť totožné s názormi vydavateľstva a NEMOŽNO ich teda spájať. Časopis odzrkadľuje postoje, názory čitateľov a ďalších občanov, v súlade s ich právom na slobodný prejav a poskytuje im len tlačový priestor na vyjadrenie svojich myšlienok. Vydavateľ neznáša prípadné právne, resp. trestné následky, ktoré by mohli svojimi názormi, či prejavmi spôsobiť inej osobe, skupine osôb, organizácii. Každý prispievateľ- občan je na uvedené riziko upozornený, čím sa vydavateľstvo chráni pred prípadnou občianskoprávnou a trestnoprávnou zodpovednosťou za následky, ktoré by mohol občan, dopisovateľ, svojou výpoveďou, názorom, listom, či inou informáciou spôsobiť inej osobe, či skupine osôb, organizácii. Prípadné náhrady za škody (znevážením dobrého mena, urážka na cti) spôsobené vyjadrením občianskeho názoru na problém, postoj, si dotknutý subjekt preto nemôže uplatňovať voči vydavateľstvu. Jedine v tom prípade, že by tento názor vyjadril pracovník vydavateľstva.** Odporúčaná cena výtlačku predajcom: 0, 70 € - dvojmesačník, toto číslo vyšlo 14. mája 2021.
Prezentačný, exkluzívny, informačný a reklamný časopis firiem, súkromných spoločností, štátnych inštitúcií, škôl, samospráv a osobností dolnokysuckého regiónu

Sadnúť si na lavičku v nádherne upravenom parku v Kysuckom Novom Meste... a len tak na chvíľu zastaviť čas...

Terajšia rýchla doba neustáleho zhonu a pocitu, že stále nestíhame, a keď sme tam, už sme mali byť na opačnej strane mesta, nám neponúka priestor zachytiť „pokojný moment". Tú chvíľu zastaviť sa telom či mysľou a vnímať priestor okolo seba. Ruku na srdce: Kedy ste sa naposledy pristavili pri zaujímavom mieste a na okamih si všímali priestor, farby alebo zvuky okolo seba? Kde v Kysuckom Novom Meste by mohol vzniknúť takýto priestor? Vhodným adeptom je mestský park v Kysuckom Novom Meste, ktorý dokonale vyhovuje podmienkam dostupnosti širokej verejnosti, centrálnou polohou okolitej vybavenosti a je tzv. „križovatkou" pre peších. Vzhľadom na veľkú frekventovanosť návštevníkov tejto zóny. Park v Kysuckom Novom Meste disponuje pôvodnou druhovou výsadbou a jedincami, ktoré si zaslúžia náležitú starostlivosť.

Dnešný stav skúsime nazvať označením: **NEVYHOVUJÚCI**. S veľkou obavou hodnotím stav drevín v mestskom parku. Hustota výsadby drevín zapríčinila vysoký vzrast, takmer všetkých jedincov s úzkym priemerom kmeňa, tie počas silnejších vetrov narážajú do okolitých korún stromov v parku. Je otázkou času, kedy môže dôjsť k škode okolitého majetku alebo ublíženiu na zdraví návštevníkov parku. Neodborná starostlivosť o vzácne jedince výnimočných vzrastov, neorganizovaná výsadba sortimentu rastlín, drevín bez dodržania základných parkových a estetických zásad demonštruje alarmujúci stav po náprave. Zničený a nefunkčný mobiliár bez možnosti posedenia v akejkoľvek časti. V nočných hodinách je park neosvetlený a dáva priestor pre vandalizmus. Hlasné výkriky adolescentov v podnapitom stave, rinčanie rozbíjajúcich fľašiek a ranný pohľad na toto vyčíňanie, ktoré je nutné opakovane upratovať. Nehovoriac o obave prejsť parkom po zotmení. Pri väčšine projektov obdobných priestorov, ešte pred predložením štúdie sa ako prvá vec rieši finančná otázka. Autor pamätal na pomery mesta a krajského postavenia avšak chce názorne ukázať, ako sa to dá, ak sa chce. Park sa nachádza v centre Kysuckého Nového Mesta s nepriamym napojením na pešiu zónu. Obklopujú ho významné kultúrne inštitúcie ako je Dom Kultúry, zrekonštruovaná rezidenčná budova, schátraná budova bývalého Hotela Kysuca (v budúcnosti atraktívny priestor s potenciálom) a bytová výstavba. Park bol v minulosti pietnym miestom, čo pripomína Pamätník Starý cintorín v ústrednej časti parku. Neoddeliteľnou súčasťou parku je frekventovaná autobusová zastávka. Celková kompozícia návrhu vychádza z jeho sfunkčnenia a vytvorenia priestoru pre oddych v príjemnom prostredí s prihliadnutím na potreby obyvateľov pri navrhovaní komunikačných trás. Park je rozdelený do dvoch častí, oddychovej a prechodovej. Rozdeľuje ich široký stredový chodník. Juhovýchodná oddychová časť je výsadbou priestorovo otvorenejšia. Vo vzniknutom otvorenom priestranstve sú navrhnuté terénne modelácie, ktoré mu dodajú plasticitu a nové možnosti vyžitia, či už ako piknikové alebo rekreačné plochy. Druhá, frekventovanejšia časť zahŕňa autobusovú zastávku a centrálnu spevnenú plochu s pergolou nad stredovým chodníkom. Okolie autobusovej zastávky je doplnené spevnenou plochou s mlatovým povrchom v kombinácií s dlažbou na plochách tesne pri zastávke. Na mlatovej ploche sú pod ponechanými stromami umiestnené lavičky rôznych tvarov ale jednotného prevedenia pre čakajúcich ľudí. Od parku je opticky oddelená trávnato-trvalkovými záhonmi. Výrazná rekonštrukcia samotného objektu zastávky nie je v návrhu zahrnutá, aj keď by bola potrebná aspoň minimálna úprava fasády, sedenia a informačných tabúľ.

Výraznú úlohu pre sprístupnenie parku bude mať aj osvetlenie a kamerový systém pre zabezpečenie bezpečnosti v nočných hodinách. Navrhnuté sú jednoduché vyššie parkové lampy a efektné spodné nasvietenie vybraných solitérnych stromov bodovými svetlami. Do budúcna sa plánuje obnova pamätníka a detského ihriska pri obytnom dome, na ktoré bude park priamo napojený. Taktiež prepojenie parku s rozšírenou pešou zónou a námestím. Druhá etapa revitalizácie parku je naplánovaná v rozmedzí 10-15 rokov po rekonštrukcii parku, kedy sa zapoja novo dosadené stromy. Ostávajúce pôvodné stromy je potrebné ošetriť vyvetvením a orezom poškodených konárov v korunách. Vyvetvenie spodných konárov otvorí a spriehľadní celkový priestor. Realizovaná bude nová výsadba drevín v počte 11 kusov, navrhnuté sú druhy, ktoré sa v parku už vyskytujú. Konkrétne druhy Javor (*Acer pseudoplatanus*) - 4 kusy, Dub (*Quercus robur*) – 2 kusy, Lipa (*Tilia cordata*) – 1 kus, Buk (*Fagus sylvatica*) – 1 kus a Borovica (*Pinus sylvestris)* – 3 kusy. Vysádzať sa budú vzrastlé vysoko kmenné zapestované stromy s minimálnou výškou 5m.

Víťazný projekt na revitalizáciu parku v Kysuckom Novom Meste

Autor iniciatívy a projektu je **Ing. Tibor Hradňanský (na snímke s dcérou)**, vyštudovaný záhradný a krajinný architekt, ktorý sa už v minulosti angažoval v problematike mestskej zelene. Vypracoval štúdiu revitalizácie námestia slobody, na základe anonymnej krajinársko architektonickej súťaže postúpila užším výberom, úspešne verejným pripomienkovaním, avšak ostala uložená v poličke s názvom „projekt super, nie sú financie." Už v tom čase bývalému vedeniu mesta ponúkol projekt bez finančného nároku, pričom jeho víťazný projekt bol s najvyššou cenovou kalkuláciou a mohol žiadať o plnenie. Na základe predchádzajúcich skúseností s tvorbou a predkladaním štúdií pre mesto chcel zvoliť opačný postup. Hotovú vypracovanú štúdiu plánoval predložiť mestu a občanom na pripomienkovanie až po jej dopracovaní a vydaní finálneho návrhu.

Autor sa angažoval v prácach a projekčnej činnosti „revitalizácie okolia Lipy v Kysuckom Novom Meste", ktorú v spolupráci s údržbou mesta začali realizovať a jej dokončenie plánuje v budúcom roku. Aktívne sa podieľal na dobrovoľníckych tzv. „očisteniach mesta", a to vždy bez finančného nároku. Nejedná sa o jednorazové vzplanutie myšlienky „zelenej zmeny" identity mesta. Vo svojej činnosti pokračoval aj bez zbytočného zviditeľnia sa na sociálnych sieťach.

Ako vznikala myšlienka tejto štúdie ?

„Idea o návrhu parku začala každodenným obchádzaním tohto priestoru do práce. Po zistení stavu jednotlivých drevín, možnej hrozby majetkovej škody či ublíženia na zdraví, spúšťačom bola prechádzka parkom s mojou manželkou počas tehotenstva. Počas tejto prechádzky bol silný vietor a z mravčej perspektívy som zažil, čo sa deje v korunách stromov mestského parku. Jednoznačne stav niektorých skupín drevín sú v ohrozujúcom stave. O pár dní neskôr som sa vracal cez park počas zotmenia, zážitok nie je potreba opisovať. Neskôr papier, ceruza a skice. Na štúdii som pracoval po večeroch a v čase osobného voľna bez konkrétneho termínu predstavenia verejnosti. Niekoľkodňová a mnohokrát opakovaná inventarizácia drevín v parku za účasti spolužiakov z vysokej školy pretavila zo zaujímavosti o prizvanie atestovaného dendrológa, nech zhodnotí stav veľkých jedincov. Tak som získal odborný názor na zdravotný stav drevín a aj odborný návrh ošetrujúcich opatrení. Postupnou predstavou a selekciou niektorých drevín sa budúci park začal v myšlienkach krásne formovať. Prechádzky s kočíkom v parku slúžili aj na mapovanie parku. Spracovanie poznámok, inventarizačných tabuliek, nákresov a skíc trasovania bola mravčia práca, ale dôležitý podklad pre vznik štúdie. Základné rozmiestnenie chodníkov a uličiek na prechod parkom bolo inšpirované samotnými návštevníkmi a občanmi mesta. Počas zimného obdobia, keď napadol prvý sneh, som si začal všímať vychodené trasy od ľudí. Mnohokrát pred zotmením som si prechádzal tieto trasy a značil si ich, tie boli kostrou návrhu nových chodníkov, t. j. prispôsobenie návrhu priamo návštevníkom, ktorí reálne využívajú chodníky v parku za účel prechodu cez park. Našiel som hlavné trasy, ktoré smerujú pre najdôležitejšie a najfrekventovanejšie ťahy peších zón cez park," hovorí Ing. Tibor Hradňanský.

- KŽ -

V Kysuckom Novom Meste si pripomínajú 100 rokov futbalu

Ján Staškovan je futbalista, ktorý pre tento šport urobil veľmi veľa a preslávil Dolné Kysuce aj v zahraničí

Ján Staškovan sa narodil v roku 1952 vo Svrčinovci. Je ženatý a má dve dcéry. Základnú školu navštevoval v rodnom Svrčinovci, strednú stavebnú priemyslovku absolvoval v Žiline. Na päťdesiate roky si takto spomína: **„Na dedine bol ťažký život. Detstvo a školské roky som strávil bez možnosti prístupu k televízii, čo si dnešná generácia nevie ani len predstaviť. Jedinou zábavou pre nás bol šport, to znamená v lete futbal a v zime hokej na zamrznutej rieke za domom. Samozrejme, po splnení si domácich pracovných povinností...! Futbalom ma inšpiroval môj starší brat Milan. Spomínam si, ako v roku 1962 dorazila na naše dedinské ihrisko veľká Tatra 603 s trénerom mládeže v Kysuckom Novom Meste pánom Rezetkom a šoférom pánom Rechtoríkom, ktorí prišli s ponukou hrať futbal na vyššej úrovni práve pre brata Milana. Tento moment sa výrazne podpísal pod naše detské ešte väčšie úsilie , entuziazmus a chuť pokračovať v trénovaní . Bola to v tej dobe ohromujúca inšpirácia. To bol moment, od ktorého som začal ešte intenzívnejšie vnímať futbal. Spomínam si na moje návštevy futbalových zápasov v Kysuckom Novom Meste. Neskôr, keď môj brat prestúpil hrať do Žiliny, stal sa aj pre mňa futbal prioritou."**

Ďalší, kto Jána v jeho smerovaní

Rok 1966/ ako žiak v Beskyd Svrčinovec (druhý zľava hore)

pokračovanie na str.8

Ján (vpravo) s bratom Milanom v ZVL Žilina v roku 1971

Rok 1992/ ako najstarší aktívny futbalista na Slovensku

S Františkom Plachom

k futbalu podporil, bol aj jeho učiteľ Ivan Stráňovský zo Základnej školy. S ním navštevoval ligové zápasy v Žiline, boli to pre mladého Jána neuveriteľné zážitky. V tom čase bola divácka návštevnosť na ligových dueloch okolo 15-20-tisíc! V tej dobe sa už Ján orientoval na post brankára. Vidieť na vlastné oči brankárov ako Švajlen, Flešar, Rihošek či Schmucker bolo len násobením jeho vášne pre túto hru.

„V žiackom veku som hrával za môj rodný Svrčinovec. K dorastu som nastúpil v Žiline. Práve tu som absolvoval aj Strednú stavebnú priemyslovku. Mojimi trénermi v dorasteneckom veku boli pán Rudolf Beniač, Ján Kľučiar a Jozef Marušin. V juniorskom družstve to bol Edko Hančin. Po skončení môjho pôsobenia v doraste som pokračoval v kádri A mužstva Žilina pod trénerskou taktovkou Doda Reimana, bývalého futbalového brankára," hovorí Janko Staškovan.

Na základnú vojenskú službu neskôr nastúpil do RH Sušice, ktorí hrali národnú českú ligu, tzv. 3.ligu. Po vojenčine sa mladý Staškovan vracia do Žiliny. V októbrovom prestupovom termíne prišla ponuka z Kysuckého Nového Mesta. V tej dobe (r. 1974) hralo mužstvo TJ ZVL Kysucké Nové Mesto II. celoštátnu ligu. Ponuku prijal. Hrali s takými mužstvami ako Nitra, Lokomotíva Košice, Michalovce, Bardejov, Jablonec, Hradec Králové, Kladno, Vitkovice a dokonca v jednej sezóne so Spartou Praha.

Sedemdesiate roky 20.storočia boli pre futbal a šport v Kysuckom Novom Meste veľmi vydarené. Potom v 80-tych rokoch nastalo množstvo reorganizácií futbalových súťaží a klesol aj záujem o futbal zo strany predstaviteľov fabriky ZVL v Kysuckom Novom Meste. Po roku 1990, keď nastala reštruktualizácia fabriky ZVL, začalo sa obdobie nezáujmu o futbal a šport v Kysuckom Novom Meste. Po tomto období zastrešil futbal a vôbec celú TJ v Kysuckom Novom Meste tunajší Mestský úrad. Ján Staškovan je asi najdlhšie slúžiaci člen futbalového oddielu Kysucké Nové Mesto ako hráč, tréner či funkcionár. Za 38 rokov jeho pôsobenia v oddiele zažil úspechy aj pády, avšak treba povedať, že aj po toľkých skúsenostiach má pre šport a hlavne futbal nadšenie.

„Počas mojej športovej kariéry som pôsobil ako žiak v Beskyd Svrčinovec, ako dorastenec v ZVL Žilina, Základnú vojenskú službu v RH Sušice a za mužov som pôsobil v ZVL Žilina a TJ ZVL Kysucké Nové Mesto. Boli to krásne roky, obetované *bielemu baletu*. Veľkou oporou mi bola aj moja rodina. Som vďačný aj za veľa krásnych futbalových cestovateľských zážitkov. V dorasteneckom období sme sa zúčastňovali turnajov v Paríži. Tu sme súperili s rovesníkmi z Francúzska, Anglicka či Talianska. V rámci sústredení sme absolvovali tréningové pobyty v NDR, Poľsku, Bulharsku, Maďarsku i doma na Slovensku," dokončuje Janko. Momentálne žije v Nemecku.

- kysucký žurnál –

FOTO: archív rodiny Staškovanovcov

A teraz už len ako fanúšik...

Kysucké Nové Mesto
Rok 2021/1 samostatná príloha mesta Kysucké Nové Mesto

Mestský úrad v Kysuckom Novom Meste počas uplynulých mesiacov...

Snáď už bude lepšie, slobodnejšie a budeme môcť robiť veci naplno

• Rok pandémie, rok Covidu je za nami... ozaj náročné obdobie na psychiku, na ekonomiku a u mnohých z nás aj s fatálnymi následkami. Ako žilo Kysucké Nové Mesto počas uplynulých dvanástich mesiacov? Pýtame sa Ing. Mariána Mihaldu, primátora.

- Mesto sa za posledný rok zaoberalo otázkami nevyhnutnými pre zabezpečenie čo najväčšej pomoci pre svojich obyvateľov tak, aby im pomohlo a uľahčilo veci potrebné k nevyhnutému fungovaniu. Mesto zabezpečovalo nákupy ľuďom, ktorí to potrebovali. Distribuovalo rúška, neskôr dôchodcom nad 65 rokov respirátory (v druhej vlne pandémie). Keďže prebiehajúca pandémia a opatrenia nedovoľovali usporadúvať spoločenské akcie a kultúrne podujatia, mnohé z nich sa neuskutočnili vôbec, neskôr sme niektoré z nich presunuli do online priestoru (ak sa technicky dali zvládnuť, napríklad nedávny koncert zboru Shema). Pred Vianocami sme zorganizovali mikulášsku súťaž, ktorá spočívala vo vyhotovení originálnej zimnej fotografie z exteriéru mesta s vianočnou výzdobou, ktorá bola tento rok obohatená o veľkolepý veniec na Ulici Belanského. Ľudia sa nemohli stretávať v skupinách, preto sme sa ich snažili vylákať do ulíc a na prechádzky aspoň touto cestou, keď ich nemohli prilákať tradičné vianočné trhy s dobrým jedlom a punčom. Súťaž prebiehala na sociálnych sieťach mesta, kde sa občania navzájom mohli fotografiami potešiť, a aj takto sprostredkovane byť jeden druhému o čosi bližšie, trochu sa spoznať.

• Zasadnutia poslancov mesta, akú mali formu? Ako sa poslanci

stretávali s občanmi, resp. ako zisťovali ich názory, nie všetci občania, najmä starší, ovládajú počítač a internet, takže prácu majú poslanci určite sťaženú, ale ten styk s verejnosťou je veľmi dôležitý... takže?

- Zasadnutia poslancov mali počas prvej vlny pandémie formu klasických osobných stretnutí v zasadačke mesta, ktorú sme vybavili plexisklami umiestnenými medzi jednotlivých poslancov tak, aby boli dodržané opatrenia, a aby nedochádzalo k bližšiemu kontaktu. Počas druhej vlny pandémie, keď sme sa ocitli v Covid automate v čiernej farbe, neobišla karanténa a koronavírus ani mňa a niektorých zamestnancov úradu. Vtedy sa úrad úplne uzatvoril pre verejnosť (niektoré oddelenia fungovali naďalej emailovou formou komunikácie a vybavovania záležitostí). Posledné zasadnutie malo už online priebeh, s poslancami sme komunikovali cez Zoom. Mesto sa snaží stále promptne a flexibilne reagovať na vzniknuté život komplikujúce situácie, aby všetko prebiehalo hladko a v súlade so zákonom a nariadeniami vlády. Mesto si uvedomilo dôležitosť komunikovať s obyvateľmi mesta o čosi viac, začali sme vysielať live stream na FB mesta, prvú časť sme venovali plánovanej cyklotrase, plánujeme pokračovať diskusiou o triedení odpadov a ďalším témam, ktoré zaujímajú občanov.

• Ako bolo Kysucké Nové Mesto pripravené na testovanie?

- Mesto bolo pripravené na testovanie veľmi dobre, mesto zabezpečilo potrebné priestory pre plošné testovanie, materiál, personál a stravu. Neskôr bolo na území mesta zriadených niekoľko mobilných odberových miest prevádzkovaných súkromnými spoločnosťami a VÚC, aby občania nemuseli čakať v dlhých radoch. Navyše nainštalovalo kameru v priestore pred MOM-kou na futbalovom štadióne, občania si tak môžu pozrieť z pohodlia domova na kamere, koľko ľudí aktuálne na testovanie čaká.

• Ako vlastne fungoval mestský úrad, jeho jednotlivé oddelenia počas Covidovej pandémie?

- Niektoré, hlavne stavebné procesy boli pre náročnú situáciu a paralyzované úrady výrazne spomalené, keďže sme riešili v prvom rade život a zdravie našich občanov. Napriek tomu sa mnohé z plánovaných vecí dali do pohybu. Jednou z najvýznamnejších noviniek je úspešné ukončenie súťaže dokumentácie pre územné rozhodnutie na cyklotrasu, ktoré sme prekonzultovali aj počas návštevy ministra dopravy Andreja Doležala, ktorý pár dní potom vyhlásil víťaza súťaže o zhotoviteľa diaľničného privádzača, a s ktorým sme prekonzultovali aj otázky cyklotrasy.
Na Ulici ČSA sme oplotili detské ihrisko pri Bille, zrekonštruovali sme väčšiu časť kamerového systému na

pokračovanie na str.10

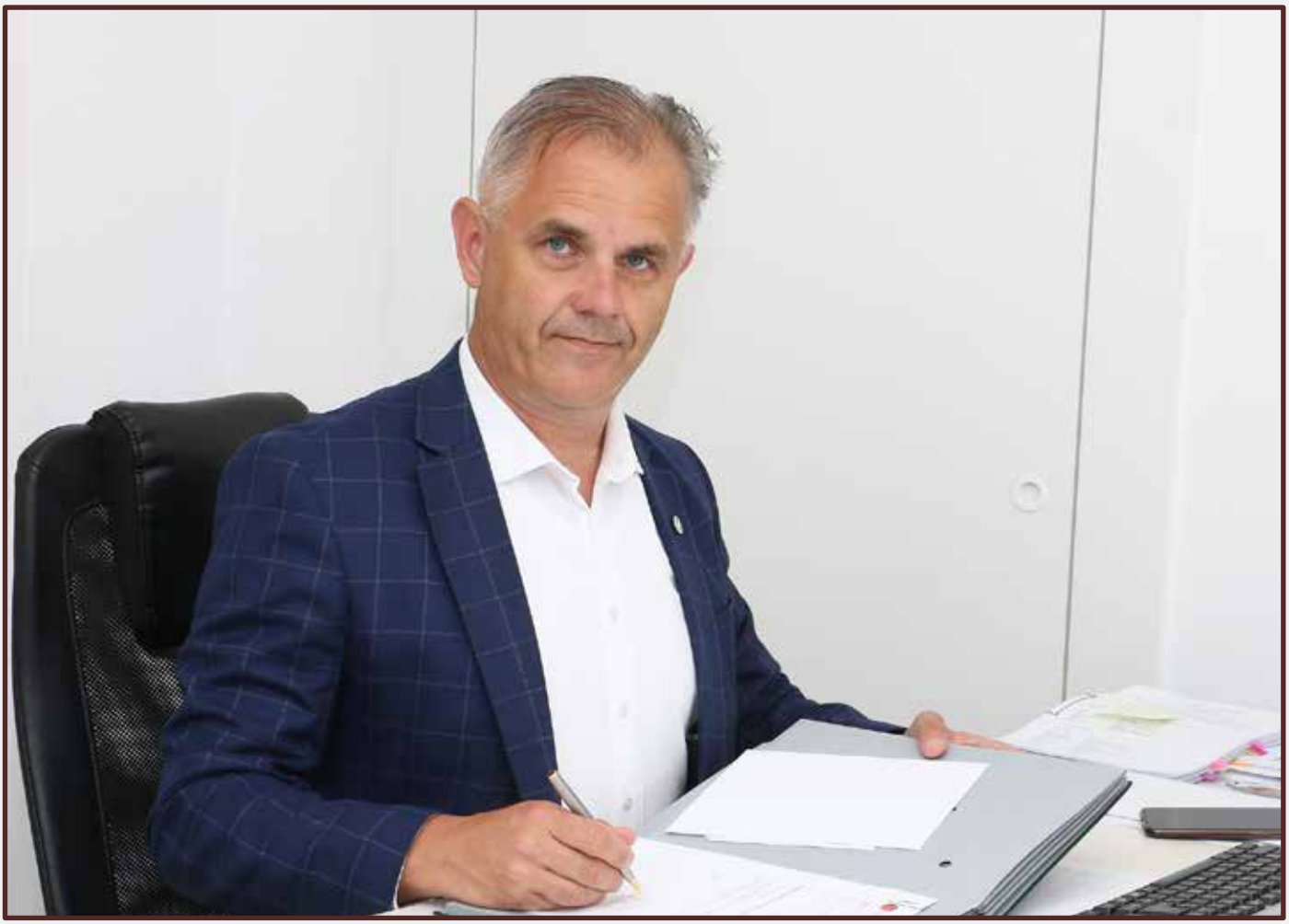

Belanského ulici a Námestí slobody a pri poliklinike. Z hľadiska životného prostredia sa nám podarilo vybudovať polopodzemné kontajnery na Štúrovej ulici, Ulici ČSA, Ul. Matice slovenskej a Nešporovej. Verejne sa začali kontrolovať spaliny zo spaľovne nebezpečných odpadov – umiestnili sme tabuľu s hodnotami emisií do Domu kultúry. Vysadili sme desiatky nových stromov a ďalšej zelene, rovnako aktuálne diskutujeme o zmene konceptu výsadby celkovej mestskej zelene. Vysadíme záhony lúčnych kvetov, ktoré budú menej náročné na kosenie a údržbu a prinesú do mesta viac biodiverzity. Verejnosti sme sprístupnili zadarmo kompost z našej kompostárne financovanej z eurofondov v Hričove, ktorý si každý občan nášho mesta môže pre vlastnú spotrebu vziať z priestorov Údržby mesta. Aj údržbe mesta sme sa snažili zefektívniť prácu zakúpením posypového vozidla značky Mann, rokujeme o novom ekologickom čističi exteriéru mesta od lavičiek, smetných košov až po dlažobné kocky. Čistiaci prístroj zároveň priestory dezinfikuje, čo v súčasnej situácii považujeme za dôležitejšie než kedykoľvek predtým.
V areáli zrekonštruovanej a rozšírenej materskej školy na Komenského ulici sme upravili aj záhradu a detské ihrisko, zrevitalizovali sme aj okolie polikliniky a priestoru pred Úradom práce. Investovali sme do zavlažovacieho systému futbalového ihriska s umelou trávou, vystavali sme atletickú vodnú priekopu, vymenili sme sociálne zariadenia na štadióne a obslužnú bránu v športovej hale.
Zrekonštruovali sme cesty na Pivovarskej a Štúrovej ulici, cestu k Lipke a cestu v Oškerde pod lesom. Vyasfaltovali sme chodníky na Lipovej, Litovelskej, Kollárovej ulici a Ulice Matice slovenskej. Vytvorili sme nové parkovisko na Komenského ulici, aby sme uľahčili parkovanie rodičom detí materskej a základnej školy. Ďalšie sme vytvorili na Clementisovej a Nábrežnej ulici a druhé na Ulici Komenského pre obyvateľov bytoviek. V blízkosti škôl sme vybudovali spomaľovacie vankúše, aby sme zaistili väčšiu bezpečnosť našich školopovinných detí. Spomaľovacie vankúše sa nachádzajú na Benkovej, Komenského, Štúrovej, Lipovej ulici a Ulici ČSA. Vymenili sme zábradlie na moste do Dubia. Obnovili sme autobusové zastávky, vytvorili sme chodník v okolí SOŠ Strojníckej.

• Čo čaká mesto v najbližších týždňoch, resp. mesiacoch, keď sa pravdepodobne uvoľnia určité zákazy, a teda sa bude pomaly obnovovať spoločenský život, športovanie, dovolenky, vychádzky ľudí atď... Čo všetko musí mesto dobehnúť, vyriešiť, vybaviť – čo bolo vinou Covid pandémie odložené, pozastavené?

- Začali sme s výstavbou mestských jaslí. Zmenili sme spôsob vykurovania knižnice tak, aby bolo kúrenie konečne po rokoch efektívne a hospodárnejšie. Z grantu Obnov si svoj dom sme získali dotáciu na obnovenie základov budovy. Rozbehli sme parkovaciu politiku, ktorou sa snažíme vytvoriť dostatočný počet parkovacích miest pre každého občana s trvalým pobytom v meste. Analýza, ktorá predchádzala tomuto projektu, ukázala, že v Kysuckom Novom Meste žije veľa ľudí bez trvalého pobytu, ukracujú mesto o dane a poplatky za smeti. Zároveň sa týmto prístupom snažíme byť ohľaduplnejší k prírode a obmedziť tak množstvo statickej dopravy v meste.

otázky: Kysucký Žurnál

Materské školy v Kysuckom Novom Meste počas pandémie

Súčasná pandémia nás prinútila nie len zostať doma, ale aj viac dbať o svoje zdravie. Covid19 zasiahol všetky vekové kategórie. Pocítili to aj mamičky, ktorých deti navštevujú materské školy. Ako táto situácia ovplyvnila chod materských škôl v Kysuckom Novom Meste? Odpovede týkajúce sa ťažkého roku nám poskytli: PhDr. Elena Gavláková - pani riaditeľka Materskej školy, Ulica 9. mája, 1292/11; Mgr. Helena Játiová, - pani riaditeľka Materskej školy Litovelská 605/9 a Mgr. Ján Mišáni - pán riaditeľ Materskej školy Komenského 1162/38.

Materská škola, Ulica 9. mája 1292/11

Počas celého predchádzajúceho roku následky Covidu19 zasahovali do chodu Materskej školy, Ulica 9. mája. „*V úplných začiatkoch školského roka, od septembra až do decembra, prevádzka v materskej škole bola v riadnom režime pre všetky deti a zároveň sa dodržiavali všetky predpísané epidemiologické a pandemické opatrenia,*" vyjadrila sa riaditeľka materskej školy **PhDr. E. Gavláková (na snímke)**. Do Školského vzdelávacieho programu sa často zaraďovali aktivity na upevňovanie správnych hygienických a sebaobslužných návykov. Príchodom vianočných sviatkov v roku 2020 sa prevádzka materskej školy pozastavila. Opätovne sa na základe rozhodnutia MŠ VVaŠ SR a zriaďovateľa otvorila pre deti rodičov pracujúcich v kritickej infraštruktúre. Pandemická situácia si aj napriek zodpovednému pristupovaniu zamestnancov materskej školy a dodržiavaniu hygienických predpisov našla pozitívne výsledky testov. Karanténa pedagogického a nepedagogického zboru preto v čase od 6. do 12. apríla opätovne ovplyvnila chod tejto inštitúcie. Pani riaditeľka ocenila spoluprácu so zriaďovateľom, primátorom Ing. M. Mihaldom, Mgr. L. Vendrinským, z oddelenia školstva a Ing. A. Patykovou, pracovníčkou krízového štábu. Spolu s riaditeľmi školských zariadení a materských škôl boli pravidelne organizované spoločné stretnutia, na ktorých sa konzultovala aktuálna situácia. „*Vždy sa konštruktívne a zrozumiteľne pomenovali témy a opatrenia, ktoré pandémia prinášala a mala veľký vplyv na celkový chod prevádzky škôl a predškolských zariadení.*"

Čo je však najväčším problémom v čase keď deti nenavštevujú materské školy? „*Určite deťom chýba interakcia s rovesníkmi, hravé spoločenské prostredie a postupne môžu strácať osvojené návyky. Východiskom je, aby nepocítili túto zmenu vo svojom osobnostnom rozvoji.*" Pani riaditeľka a učiteľky MŠ, Ulica 9. mája, pravidelne komunikovali s rodičmi detí. Rodičia mali tiež k dispozícii webové stránky, v ktorých boli uverejňované pracovné listy na sebarealizáciu dieťaťa. „*Ak sa rodič rozhodol, mohol s dieťaťom individuálne pracovať v domácom prostredí.*" V súčasnosti sú brány pre deti do materskej školy otvorené. V prípade, ak v priebehu dňa dieťa má zvýšenú teplotu, je umiestnené do izolačnej miestnosti a kontaktuje sa rodič. „*Všetci zamestnanci sme vystavení skúške trpezlivosti, ale aj nadhľadu konať v najlepšom záujme dieťaťa. Ako dlho túto skúšku budeme zvládať, ukáže až čas. Myslím si, že Corona čiastočne ovplyvnila predškolákov v sociálnej a prosociálnej oblasti. Nezúčastnili sa zápisu v škole, do ktorej budú chodiť, nenavštívili priestory základných škôl, nemohli sa privítať s prvákmi, komunikovať s nimi tak, ako to bolo po minulé roky. Vyjadrujem docenenie a pochvalu všetkým našim pani učiteľkám, ktoré vo výchove a vzdelávaní našich detí objavujú v nich výnimočné vlastnosti a pod ich vedením deti dosahujú žiadúce pokroky a výkony aj v tejto covidovej dobe,*" hovorí PhDr. E. Gavláková.

Materská škola, Litovelská 605/9

12. marca 2020, vypuknutím Covidu19, sa na Slovensku odštartovala mimoriadna situácia pretrvávajúca dodnes. Rekonštrukcia kanalizácie zapríčinila prerušenie letnej prevádzky Materskej školy Litovelskej v Kysuckom Novom Meste. Rodičom bolo preto umožnené, umiestniť svoje dieťa do MŠ Komenského a MŠ 9. mája, sídliacich rovnako v Kysuckom Novom Meste. Prázdninovú činnosť vykonávali aj pani učiteľky z Litovelskej školy, čím prispeli k eliminácií stresu u detí z nového prostredia. Prázdninová činnosť pre deti je vždy zameraná na hry na rozvoj komunikácie, podporu medziľudských vzťahov a na upevňovanie získaných zručností a poznatkov.

V čase od 14. do 18. decembra 2020 musela MŠ uzavrieť svoje brány kvôli pozitívnemu výsledku testovania a následnej karantény zamestnancov školskej jedálne. Od 12. januára

pokračovanie na str.12

2021 do 9. apríla 2021 bolo fungovanie MŠ v obmedzenom režime pre rodičov detí kritickej infraštruktúry a tých, ktorých povaha zamestnania neumožňovala prácu z domu. V marci roku 2021 sa potvrdil pozitívny výsledok testu na Covid19 u pedagogického zamestnanca, a preto deti z dvoch tried povinne absolvovali karanténu. Od 12. apríla 2021 pokračuje MŠ v riadnom režime s dodržiavaním epidemiologických opatrení.

V dobe prerušeného školské vyučovania, materská škola vytvorila webovú stránku a dve e-mailové adresy. Boli určené pre deti v predškolskom veku a aj pre mladšie detičky. *„Podľa aktuálnych tém v našom školskom vzdelávacom programe „S radosťou poznávame svet", sme posielali rodičom vhodné materiály, ktoré si mali možnosť pozrieť a podľa uváženia spracovať s deťmi doma."*

Na otázku: „Čo považujete za najväčší problém pre deti v čase zatvorenia MŠ z dôvodu Covid 19?", pani riaditeľka

Mgr. H. Játiová (na snímke) odpovedala: *„Myslím si, že deti v predškolskom veku potrebujú kolektív pre správnu socializáciu a psychický vývoj, no nie je možné zanedbať ani vzdelávací aspekt, ktorý materská škola poskytuje. Corona ovplyvnila negatívnym spôsobom predškolákov v príprave do školských lavíc po všetkých stránkach rozvoja dieťaťa: psychomotorickej, kognitívnej aj sociálno–emocionálnej. Až čas ukáže, aké medzery budú mať deti v škole z dôvodu pandémie. Niektorým deťom chýbali kamaráti, ale myslím si, že je to u každého dieťaťa individuálne."*

Aktuálne pracujú všetci zamestnanci a materskú školu môžu navštevovať všetky deti s dodržiavaním epidemiologických opatrení – meranie teploty, dezinfekcia rúk, rozostupy, respirátory. *„Zriaďovateľ - Mesto Kysucké Nové Mesto, pod vedením pána primátora Ing. M. Mihladu spolu s Oddelením školstva sociálnych vecí a zdravotníctva, v zastúpení Mgr. L. Vendrinského sú nápomocní a ústretoví v zvládaní neľahkej aktuálnej situácie spojenej s Covidom19, za čo im vyslovujem poďakovanie,"* hovorí Mgr. H. Játiová.

Materská škola Komenského 1162/38

Posledný rok fungovania materskej školy bolo ovplyvnené pokynmi ministerstva školstva. Vypuknutie pandémie malo za následok úplne uzavretie materskej školy. Neskôr pri uvoľnení opatrení mohli bránu prekročiť iba deti, ktorých rodičia pracovali v kritickej infraštruktúre a ich prácu nebolo možné vykonávať z pohodlia domova. Letná prevádzka sa oproti minulým rokom predĺžila a všetkým rodičom prejavujúcim záujem o umiestnenie svojho dieťaťa v materskej škole to bolo poskytnuté. K zamestnancom nebola choroba prívetivá a našli sa medzi nimi výsledky pozitívneho testovania. K veci však pristupovali zodpovedne. *„Po zistení pozitívneho výsledku absolvovali karanténu, rovnako ako i všetci, ktorí s nimi prišli do kontaktu,"* vyjadril sa **Mgr. J. Mišáni, riaditeľ MŠ Komenského (na snímke dole)**.

„Najväčší problém, ktorý sa nám u detí ukazuje je absencia sociálnych kontaktov s rovesníkmi, ale i s inými dospelými ľuďmi, a tiež väčšia miera naviazanosti deti na rodičov a opačne... Rovnako je veľký problém chýbajúci režim a obmedzený pohyb s čím súvisí aj stúpajúca miera výskytu detskej obezity."

V čase zatvorenej MŠ mali rodičia detí k dispozícii internetovú stránku, kde im bolo umožnené sledovať najaktuálnejšie informácie. Navyše tu rodičia mohli nájsť nie len aktivity pre svoje deti, ale i materiál pre inšpiráciu. Niektoré pani učiteľky si našli cestu k deťom individuálnymi video-hovormi alebo občasnými telefonátmi. Nezabudlo sa ani na predškolské triedy. Rodičom detí v predškolskom ročníku zvykli pedagogický zamestnanci posielať materiály podľa jednotlivých tém. *„Čo sa týka prípravy do školských lavíc, v minulom školskom roku mali rodičia možnosť spolupracovať s pedagógmi počas uzatvorenia MŠ a tak participovať na príprave. V súčasnosti MŠ nebola uzatvorená niekoľko po sebe idúcich týždňov s výnimkou prázdnin, avšak vstup bol podmienený konkrétnymi kritériami. Preto nie všetci predškoláci mohli navštevovať MŠ. Ako veľmi táto absencia negatívne ovplyvnila deti bude zrejmé v najbližšom období, kedy môžu MŠ navštevovať všetky deti."*

Súčasná situácia dovoľuje bežné prevádzkovanie so zamestnancami aj deťmi. *„Zamestnanci sú povinní nosiť ochranné pomôcky ako respirátor prípadne i štíty. Pre všetkých platia zásady zvýšenej hygieny rúk i priestorov, deti sa nesmú miešať v jednotlivých skupinách."* Pre vstup deti do materskej školy platí, že rodičia musia disponovať čestným vyhlásením o zdravotnej spôsobilosti svojho dieťaťa a negatívnym výsledkom testu rodiča, nie starším ako 7 dní. *„Dieťa je taktiež do priestorov škôlky prevzaté až po dôslednom rannom filtri,"* hovorí Mgr. J. Mišáni.

spracovala: Zdenka Ponišťová

§ Od apríla štát podporuje aj tehotné ženy

„Od 1. apríla t.r. platí nový zákon z pera Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorý hovorí o podpore tehotných žien. Mohli by ste povedať o podrobnostiach? Ktorá žena má na túto podporu právo, aké podmienky musia byť splnené? Aká je výška podpory? Týka sa to aj žien na materskej dovolenke, ktoré súčasne ostali opäť tehotné...? Ako treba o túto podporu požiadať, atď...“

V súvislosti s novelou zákona č. 461/2003 Z. z. o Sociálnom poistení v znení neskorších predpisov od 01.04.2021 bude skutočne Sociálna poisťovňa vyplácať novú nemocenskú dávku s názvom tehotenské, a to podľa ustanovenia § 47a až §47c už spomenutého zákona. Tehotenské je dávka, ktorá má slúžiť tehotnej žene poistenkyni sociálnej poisťovne na kompenzáciu zvýšených výdavkov počas tehotenstva (napr. strava, ošatenie, zdravotná starostlivosť a iné).

Nárok sa uplatňuje žiadosťou o tehotenské, pričom uvedená žiadosť nie je voľne k dispozícii a vystaví Vám ju gynekológ na prvej preventívnej prehliadke, na začiatku II. trimestra po dosiahnutí 13. týždňa tehotenstva, keďže nárok vzniká iba ženám, ktorých tehotenstvo nebolo ukončené k začiatku 27.týždňa pred očakávaným dňom pôrodu. Lekár na tlačive uvádza aj predpokladaný/očakávaný deň pôrodu. Tehotná žena je rovnako povinná vyplniť a podpísať „vyhlásenie poistenky“ nachádzajúce sa na tlačive žiadosť o tehotenské, druhá strana tlačiva. Po skončení tehotenstva zasa gynekológ žene vystaví potvrdenie o skončení tehotenstva, nakoľko žena je povinná preukázať aj okamih zániku nároku na výplatu tehotenského. Tehotná žena predkladá tak žiadosť o tehotenské ako aj potvrdenie o skončení tehotenstva priamo do Sociálnej poisťovne (zamestnaná do sociálnej poisťovne podľa sídla zamestnávateľa, dobrovoľne nemocensky poistená do sociálnej poisťovne podľa miesta trvalého pobytu), a to aj keď je zamestnankyňou, nakoľko zamestnávateľ v žiadosti o tehotenské nič nevyplňuje. Časový rozsah poberania tehotenského je odo dňa začiatku 27.týždňa pred očakávaným dňom pôrodu (t.j. od začiatku 13.týždňa tehotenstva) do dňa skončenia tehotenstva pôrodom alebo do dňa skončenia tehotenstva inak ako pôrodom (napr. spontánnym potratom, umelým prerušením tehotenstva, ap.). Tehotnej žene, ktorá dosiahla 27.týždeň tehotenstva pred očakávaným dňom pôrodu skôr ako bola prijatá novela zákona č. 461/2003 Z. z. o Sociálnom poistení o tehotenskom podľa §47a až §47c, bude priznaný nárok na tehotenské od 01.04.2021 s trvaním do pôrodu, nie však spätne od začiatku 27. týždňa (v tomto prípade sa podmienky nároku na tehotenské ako aj jeho suma bude určovať k 01.04.2021). Tehotenské sa vypláca prednostne na účet tehotnej ženy v banke alebo pobočke zahraničnej banky alebo na písomnú žiadosť tehotnej ženy aj na účet manžela v banke alebo pobočke zahraničnej banky, ak má v čase poberania tehotenského právo disponovať s finančným prostriedkami na predmetnom účte a zároveň s vyplácaním tehotenského na takýto účet manžel súhlasí, na žiadosť tehotnej ženy je možné tehotenské vyplácať aj prostredníctvom poštového poukazu. Lehota na výplatu dávky po jej priznaní je do konca mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa tehotenské vypláca.

Nárok na tehotenské bude mať žena, ktorá je zamestnankyňou; povinne nemocensky poistenou SZČO; dobrovoľne nemocensky poistenou osobou; poistenka, ktorej vznikol nárok na tehotenské po zániku nemocenského poistenia v ochrannej lehote a tiež poistenkyňa, ktorá má prerušené povinné poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky (v prípade zamestnankyne) alebo poberania rodičovského príspevku (v prípade SZČO), pričom musí splniť ďalšie podmienky. Na tehotenské má ďalej nárok tehotná žena, ktorá je nemocensky poistená, je v ochrannej lehote po skončení nemocenského poistenia alebo má prerušené povinné nemocenské poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky alebo poberania rodičovského príspevku, na začiatku 27.týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným gynekológom; bola nemocensky poistená najmenej 270 dní v posledných dvoch rokoch pred začiatkom 27.týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným gynekológom; je SZČO alebo dobrovoľne nemocensky poistená osoba a nemá za posledných 5 rokov nedoplatky v Sociálnej poisťovni vyššie ako 5,-Eur; predloží pobočke Sociálnej poisťovne žiadosť o tehotenské. V súvislosti s nárokom na tehotenské a jeho uplatnením treba tiež ozrejmiť ktorá žena je nemocensky poistená

pokračovanie na str.14

- za nemocensky poistenú ženu sa považuje žena, ak je zamestnankyňou – zamestnaná v trvalom pracovnom pomere na pracovnú zmluvu, zamestnaná na dohodu o pracovnej činnosti, ap., SZČO – živnostníčka platiaca odvody do Sociálnej poisťovne alebo dobrovoľne nemocensky poistená osoba a zároveň dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba. Rovnako na tomto mieste uvádzam, že ak žena, ktorá je tehotná a nie je aktívne nemocensky poistená a nemá ani prerušené povinné nemocenské poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky či poberania rodičovského príspevku platí pre ňu ochranná lehota po skončení nemocenského poistenia počas trvania, ktorej môže uplatniť svoj nárok na tehotenské, pričom táto je 7 dní po skončení nemocenského poistenia; ak nemocenské poistenie trvalo menej ako 7 dní ochranná lehota je toľko dní koľko trvalo nemocenské poistenie alebo aj 8 mesiacov po skončení nemocenského poistenia, ak nemocenské poistenie zaniklo v období tehotenstva.

Tehotenské sa vypláca za kalendárne dni aj za dni kedy má tehotná žena príjem alebo poberá iné dávky a jeho výška sa odvíja od dosiahnutých vymeriavacích základov (hrubých príjmov) v rozhodujúcom období. Výška dávky predstavuje 15% denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu alebo úhrnu denného vymeriavacieho základu a pravdepodobného vymeriavacieho základu s tým, že výška tehotenského nesmie byť nižšia ako dávka určená z 10% maximálneho denného vymeriavacieho základu a vyššia ako dávka určená z maximálneho vymeriavacieho základu. Nakoľko je v roku 2021 maximálny denný vymeriavací základ vo výške 71,8028,-Eur, platí že tehotenské bude od 01.04.2021 minimálne za kalendárny deň vo výške 7,18028,-Eur (t.j. mesačne 215,50,-Eur za 30 kalendárnych dní v mesiaci alebo 222,60,-Eur za 31 kalendárnych dní v mesiaci) a maximálne tehotenské za kalendárny deň vo výške 10,77042,-Eur (t.j. mesačne 323,20,-Eur za 30 kalendárnych dní v mesiaci alebo 333,90,-Eur za 31 kalendárnych dní v mesiaci). Tehotná žena, ktorá si uplatní tehotenské môže aj naďalej pracovať, podnikať alebo aj poberať materské, nemocenské či rodičovský príspevok, nakoľko zákon o sociálnom poistení nevylučuje súbeh čerpania tehotenského a iných príjmov. Príslušná pobočka sociálnej poisťovne o Vami uplatnenej žiadosti o tehotenské rozhodne v lehote najneskôr do 60 dní odo dňa doručenia žiadosti o tehotenské a v mimoriadne zložitých prípadoch je možné túto 60 dňovú lehotu predĺžiť o ďalších 60 dní, pričom o uvedenom predĺžení lehoty Vás musí sociálna poisťovňa ako účastníka konania riadne upovedomiť.

(Vaše otázky mailujte na kysuckyzurnal@gmail.com)

JUDr. Lenka Špiriaková,PhD.,
advokátka, J. Milca 11,
010 01 Žilina
tel.č.: 0907 52 83 88

ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA

Z histórie Dolných Kysúc

Vysťahovalectvo z obce Horný Vadičov do USA v rokoch 1892 - 1938

Tvrdé hospodárske a prírodné pomery na Kysuciach často motivovali ľudí aby si hľadali živobytie mimo svoj rodný kraj. Obyvatelia obce Horný Vadičov v minulosti často chodili na zárobky na Dolnú zem. Od osemdesiatych rokov 19. storočia sa najlepšie podmienky na dobrý zárobok vytvorili v USA. V USA sa po skončení Občianskej vojny, v ktorej zvíťazil priemyselný Sever, prudko rozvíjal priemysel a Amerika potrebovala veľké množstvo nových pracovných síl. Preto sa majitelia baní v roku 1877 rozhodli, že aj na Slovensko pošlú agentov, aby verbovali robotníkov pre banský a oceliarsky priemysel v USA. Amerika poskytovala pracovné príležitosti aj pre nekvalifikovaných robotníkov a zárobok bol v porovnaní s Uhorskom niekoľkonásobne vyšší. V rokoch 1875 až 1914 emigrovalo do Spojených štátov viac ako 650 000 Slovákov, t.j. ¼ všetkých Slovákov.

Na rozhodnutí vysťahovať sa do USA mala vplyv aj stupňujúca sa maďarizácia Slovákov. Deti v školách sa učili po maďarsky, na úradoch sa komunikovalo v maďarskom jazyku, všetky dokumenty boli v maďarčine, na obchodoch a budovách boli maďarské nápisy. Všetko to presviedčalo obyvateľov Horného Vadičova, že nie sú Slováci, ale Maďari. To viedlo k oslabeniu vzťahu k domovu a uľahčilo rozhodovanie o ceste za more.

Aj v Hornom Vadičove boli agenti verbovať na prácu do Ameriky, boli tu tiež agenti lodných spoločností, ktorí podávali informácie o cestovaní a dali sa u nich kúpiť aj lodné lístky.

Veľká časť vysťahovalcov sa neplánovala usadiť v USA natrvalo. Plánovali niekoľko rokov tam pracovať, našetriť doláre a s úsporami sa vrátiť domov. Kúpiť pôdu, postaviť murovaný dom a žiť v lepšom sociálnom postavení. Ktorí sa rozhodli v Amerike natrvalo usadiť, predali svoje pole, dom a ostatný majetok, tým získali peniaze na cestu a na usadenie sa v novej vlasti. Na cestu si brali oblečenie, peniaze a stravu. Vysťahovalectvu do USA sa venovala iba malá pozornosť. Je biele miesto v dejinách obce. Americké úrady umožnili prístup do evidencie prisťahovalcov Imigračného úradu na Ellis Islande v New Yorku, prístavov Baltimore a Philadelphia, ktorými prešli všetci prisťahovalci v rokoch 1892 – 1938. To bola doba, v ktorej vycestovala veľká väčšina emigrantov z Horného Vadičova, bolo ich 144.

Cesta do prístavu

Keď boli so všetkým pripravení vydali sa Vadičovci na ďalekú cestu. Často ich sprevádzal agent lodiarskej spoločnosti, ktorý

Parník „Amerika" bol spustený na vodu v Belfaste v r. 1905. Viezol celkom 897 pasažierov, z toho 1. triedy 420, 2. triedy 254 a 3. triedy 223 pasažierov.

Parník „Kaiserin Auguste Victoria" bol spustený na vodu v Štetíne v r. 1905. V tom čase bol najväčšou loďou na svete. Viezol celkom 2 996 cestujúcich, z toho 1. triedy 652, 2. triedy 286 a 3. triedy 2 058 pasažierov.

im pomáhal orientovať sa v novej neznámej situácii.
V prístave sa ubytovali v barakoch, v ktorých čakali na loď a zakúpili si lodné lístky do najlacnejšej tretej tzv. „*vysťahovaleckej triedy*".
Pred nalodením bol vypracovaný zoznam cestujúcich, ktorý obsahoval meno vysťahovalca, pôvodné
bydlisko a odpovede na 29 otázok. Tento dokument po príchode do USA odovzdal kapitán lode
americkým úradníkom, ktorým slúžil na posúdenie spôsobilosti prisťahovalca usadiť sa v USA.
Vysťahovalci cestovali do Ameriky na veľkých parníkoch, ktoré boli postavené koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Boli konštruované na prevoz veľkého množstva chudobných vysťahovalcov z Európy do USA.

Vysťahovalci na palube parníka. Rok 1892.

Plavba

V prístave sa mladí muži pokúsili zamestnať sa na lodi a počas plavby vykonávať pomocné práce, napr. hádzať uhlie do

Budova Imigračného úradu dnes. V budove sídli múzeum prisťahovalectva „Ellis Island Immigration Museum"

kotlov. Lodné spoločnosti na pomocné práce najímali lodných pasažierov, aby ušetrili lôžka v kajutách pre cestujúcich.
Cestujúci 3. triedy boli umiestnení v podpalubí, v malých izbách ležali ľudia na regáloch na jednoduchom slamníku, spolu muži, ženy aj deti. Strava bola minimálna, väčšinou sa museli stravovať zo svojich zásob. Pitná voda sa rozdávala na prídel v časových intervaloch, alebo len raz do dňa. Hygiena bola nedostatočná, vzduchu v izbe málo, mnohých premáhala morská nemoc.

Po 10 až 60-tich dňoch pristála loď v prístave, pri móle East River v New Yorku. Vysťahovalci 3. triedy boli prevezení člnmi alebo trajektami na ostrov Ellis Island, kde sídlil Imigračný /prisťahovalecký/ úrad a kde museli Krasňania prekonať poslednú prekážku na ceste za lepším životom.

Imigračný (prisťahovalecký) úrad

Čakanie pred vchodom do Imigračného úradu na lekársku prehliadku a vstupný pohovor s prisťahovaleckým úradníkom.

V rokoch 1820 – 1892 sídlil Imigračný úrad na juhu Manhattanu v prístave Castle Garden. Odtiaľ ho presťahovali na ostrov Ellis Island, kde v tieni Sochy Slobody postavili novú budovu a otvorený bol 1.1.1892. Tento ostrov sa premenil na malé mesto, v ktorom sa nachádzal nový Imigračný úrad, súd, škola, nemocnica, obchody a ubytovne. Večer 17. júna 1897 budova do základov vyhorela.
Okamžite začali stavať novú budovu otvorenú 17. decembra 1900 a v tento deň prijali 2 251 prisťahovalcov. Cez tento ostrov prešlo medzi rokmi 1892 až 1924 do Ameriky viac ako dvanásť miliónov prisťahovalcov. V novembri 1954 bol Ellis Island oficiálne uzavretý. V r. 1965 vyhlásili Ellis Island za súčasť Národného pamätníka „Socha slobody", ktorá bola postavená na susednom ostrove. Po dôkladnej rekonštrukcii otvorili ostrov pre verejnosť a v budove Imigračného úradu zriadili múzeum „*Ellis Island Immigration Museum*". Múzeum navštevuje takmer 2 milióny záujemcov ročne.

Kontrola na Imigračnom úrade

Vláda Spojených štátov zaviedla regulačné opatrenia. Do krajiny nesmeli vstúpiť: chorí, najmä na infekčné nemoci, negramotní, a úplne nemajetní – prisťahovalec musel mať majetok, min. 10 dolárov v hotovosti, alebo sponzora, ktorý by sa za neho zaručil. Preto musel každý imigrant absolvovať lekársku a právnu kontrolu. Po prevezení na ostrov Ellis Island oddelili mužov od žien a detí. Všetkých zoradili do radu a čakala na nich vstupná zdravotná prehliadka.

Prehliadka začala už pri vstupe do hlavnej haly. Do haly viedli schody, na konci ktorých stál lekár a pozoroval prichádzajúcich

dokončenie na str.16

Lekárska prehliadka.

hore schodmi. Všímal si, či niektorý z nich nekríva, či nie je veľmi zadýchaný, či sa u neho navonok neprejavuje nejaká fyzická, psychická alebo motorická porucha. Následne ich kontroloval očný lekár, ktorý po rýchlom zbežnom vyšetrení rozhodol, či dotyčný pokračuje ďalej, alebo ho poslal na detailnejšie vyšetrenia, alebo ho hneď vrátil na najbližší parník do jeho krajiny, odkiaľ prišiel.

Od očného lekára ho poslali na ďalšie vyšetrenia, kde sledovali duševné či fyzické deformácie, nákazlivé choroby, tehotenstvo, pohlavné choroby a podobne. Po každom vyšetrení prisťahovalcovi na hruď napísali kriedou znak, ktorý predstavoval v skratke jeho diagnózu.

Po vyšetreniach čakal prisťahovalca pohovor s úradníkom, ktorý mal pred sebou spis o všetkom, čo sa jeho osoby týkalo. Tento spis bol doplnený o jeho chorobopis, ktorý mu lekári vystavili. Všetky tieto náležitosti boli podrobne skúmané a na ich základe sa úradník rozhodol, či prisťahovalca do krajiny pustí, alebo nie. Úradníkovi často pomáhal tlmočník, keďže väčšina prisťahovalcov neovládala anglický jazyk. Každému bolo položených tridsať dva otázok, v ktorých sa ho pýtali na jeho meno, vek, povolanie, krajinu pôvodu, či je vzdelaný, či vie písať, čítať, koľko peňazí si nesie so sebou a podobne. Ak mali kontrolovaní nejaké problémy umiestnili ich do tzv. „väzby". Napríklad ženy s deťmi, ktoré cestovali samé, museli v tejto väzbe počkať, kým pre nich neprišiel ich manžel. Ľudia, ktorí cestovali bez peňazí, museli počkať na niekoho, kto im prinesie peniaze, alebo sa za nich verejne finančne zaručí. Chorí a tehotné ženy boli nútené ostať v nemocnici. Zločinci a políciou hľadané osoby boli hneď zadržané a vyhostené. Táto väzba trvala pre niekoho pár hodín, pre iného pár dní, no našli sa aj takí, ktorí tam strávili niekoľko mesiacov. Približne 80% všetkých prisťahovalcov strávilo na Ellis Island len niekoľko hodín. Ostatní prisťahovalci boli zadržaní pre nejakú zdravotnú alebo administratívnu príčinu a len 2% boli automaticky vyhostení z krajiny.

V Amerike

Slováci sa usádzali v priemyselnej oblasti v severovýchodnej oblasti v štátoch New York, New Jersey, Illinois, Connecticut, Ohio, ale najmä v Pensylvánii, kde sa mesto Pittsburg stalo najväčším strediskom Slovákov. Život v Amerike bol pre pre nich ťažkou skúškou. Po neľahkých udalostiach doma, ťažkej a nepríjemnej plavbe po mori, stresujúcich podmienkach na Imigračnom úrade sa dostali do ďalšej neľahkej situácie. Prvoradou úlohou bolo usadiť sa, nájsť si čím skôr prácu a začať sporiť. Vysťahovalci z Horného Vadičova boli v drvivej väčšine nekvalifikované pracovné sily, preto sa zamestnávali v baniach, oceliarňach a ako poľnohospodárski robotníci. Práca v týchto profesiách bola často oveľa ťažšia ako doma, no pláca sa nedala ani zďaleka porovnať. Baníci a pracovníci v železiarňach mohli zarobiť až $1.50 - $2.00 na deň. Doma by pritom zarobili niečo okolo 15-30 centov. Zatiaľ čo muži pracovali v baniach a továrňach, ženy sa buď starali o domácnosť alebo o ubytovne, prípadne tiež pracovali. Muži pracovali v neľudských podmienkach, pri nedostatočnej hygiene, v uzavretých priestoroch v baniach a továrňach. Časté boli smrteľné úrazy.

Vadičovci sa pripájali k už existujúcim slovenským komunitám, zapájali sa do činnosti slovenských spolkov, prispôsobovali sa novým životným podmienkam. Spomenúť ale treba, že pri krstinách, sobášoch, pohreboch, zábave a iných príležitostiach dôsledne zachovávali zvyky, tradície a obrady z domova.

Život Slovákov v Spojených štátoch výstižne charakterizoval významný dejateľ K. Čulen, keď povedal: *„Nikde nebolo Slovákom tak dobre ako v Amerike, ale nikde netrpeli toľko ako v Amerike".*

Vysťahovalci a rodný Horný Vadičov

Vysťahovalci mali na rodnú obec veľký a dlhodobý vplyv, ktorý doteraz nebol preskúmaný. Vysťahovalcov rozdeľujeme na dve skupiny.

Osoby ktoré išli do USA na určitú dobu – napríklad na päť rokov – pracovať a s našetrenými dolármi sa vrátiť domov. Takéto dočasné vycestovanie za zárobkom nazývame migrácia. Na zárobky odišli ženatí muži v počte **75 mužov**. Zvyčajne sa vrátili všetci, v USA zostali z nich výnimočne iba jednotlivci. Ktorým sa v Amerike zapáčilo a chceli tam zostať, povolali svoje manželky aj s deťmi a usadili sa tam natrvalo. Za svojimi mužmi odcestovalo **14 manželiek** aj s deťmi, takže domov sa vrátilo **61 mužov**. Za ušetrené prostriedky doma vyplatili prípadné dlhy, kúpili pôdu a väčšinou postavili nové murované domy. Tieto „*amerikánske*" domy stoja dodnes. Navrátilci výrazne zlepšili sociálne postavenie svojich rodín, môžeme ich považovať za majetných gazdov. Okrem peňazí prinášali z demokratického a podnikateľského prostredia USA nové nápady a podnety.

Druhá skupina vysťahovalcov sa rozhodla odísť natrvalo a usadiť sa v USA /emigrácia/. Boli to väčšinou mladí a slobodní chlapci a dievčatá, a deti so svojimi rodičmi, spolu **54 osôb**, z ktorých sa vrátilo domov veľmi málo. K nim treba pripočítať 14 vydatých žien, ktoré odišli za manželmi a 14 ženatých mužov, ktorí v USA zostali, spolu **28 osôb**. Celkove sa z Horného Vadičova natrvalo vysťahovalo **82 osôb**. Priemerný vek Vadičovcov, ktorí odišli za prácou do USA v rokoch 1898-1923 bol **26.6 rokov**.

Ich pomoc rodnej obci bola iného charakteru a bola dlhodobá. Mladí ľudia si v USA dobre pamätali v akom chudobnom a zaostalom prostredí vyrastali a ako stále ťažko a chudobne žijú ich príbuzní doma. Preto po celý život posielali svojim rodinám určité finančné prostriedky. Ich výšku nepoznáme, pravdepodobne to neboli vysoké sumy, ale aj to málo dolárov ktoré pravidelne posielali doma určite pomohlo.

Vzhľadom na veľkú a dlhodobú pomoc domovu, ktorá bola v tom najťažšom období, je správne, keď ich mená budú zaradené do pamäti obce.

spracoval: PhDr. Juraj Laššuth †

Rozvoz jedál a pizze:
PONDELOK – SOBOTA
10,00-20,00
(v nedeľu je kuchyňa zatvorená)

PONDELOK - NEDEĽA
9:00 - 22:00

Objednávky rozvozu jedál a nápojov:
0948 214 302

Reštaurácia v provensálskom štýle

Rozvoz minimálne 2 obedové menu.
Horný Vadičov a Rudinská minimálne 3 menu.
Objednávky nad 30 € dovoz neúčtujeme.

DOVOZ MENU:
Nesluša a KNM zadarmo, Radoľa 1,00 €,
Povina 1,50 €, Dolný Vadičov 2,00 €,
Horný Vadičov a Rudinská 2,50 €

OBJEDNÁVKY SPOLOČENSKÝCH AKCIÍ:
0905 466 900

restauracianarynku@gmail.com

Facebook: Reštaurácia Na Rýnku

• SPOLOČENSKÁ SÁLA (spoločenské akcie, svadby, oslavy, školenia, kary) • PIVÁREŇ (tankové pivo)

≈ Bagety
≈ Hamburgery
≈ Hranolky
≈ Langoše
≈ Menu + polievky
≈ Šaláty
≈ Nealko - Káva
≈ Chlebíčky na objednávku

PO-PIA 9.00 - 20.00 hod.
SO 15.00 - 22.00 hod.
NE - ZATVORENÉ

Drobec
BAGETY
HAMBURGERY

UL. 1 MÁJA, KYSUCKÉ NOVÉ MESTO
Vedúca: 0905 193 589
Prevádzka: 0919 480 030

- DENNÉ MENU - (iba balený výdaj jedál), zľavy pre dôchodcov
- Závodné stravovanie
- Cateringové služby: obložené chlebíky, obložené misy
- Požičovňa gastrovybavenia: taniere, príbory, poháre, návleky na stoličky
- Matice Slovenskej 621 (bývalý Sezam) Kysucké Nové Mesto

SK GASTRO

0949 544 834 SK Gastro

Pôrodné asistentky sú oporou žien nielen pri pôrode

Žilina 5. máj 2021 – Medzinárodný deň pôrodných asistentiek vyhlásený pod záštitou Medzinárodnej konfederácie pôrodných asistentiek (ICM), ktorý každoročne pripadá na 5. máj, si dnes pripomenuli aj v žilinskej nemocnici. Cieľom tohto dňa je vyzdvihnúť a priblížiť význam práce pôrodnej asistentky ako dôležitej sprievodkyne ženy pred, počas a po pôrode.

Na oddelení gynekológie a pôrodníctva Fakultnej nemocnice s poliklinikou Žilina pracuje 33 pôrodných asistentiek. Prítomné sú pri každom pôrode, zabezpečujú starostlivosť na oddelení šestonedelia a rizikovej gravidity, pooperačnom oddelení, operačnej sále i príjmovej ambulancii. „Pôrodná asistentka je samostatnou odborníčkou, má vysokoškolské vzdelanie a napriek tomu, že väčšina ľudí vníma jej prácu len pri pôrode, poskytuje tiež špecializovanú starostlivosť a podporu tehotným ženám ešte pred pôrodom a zároveň mamičkám v popôrodnom období počas šestonedelia," priblížila vedúca pôrodná asistentka oddelenia gynekológie a pôrodníctva FNsP Žilina Lenka Játiová. Podľa jej slov sú pôrodné asistentky žilinskej nemocnice oporou a profesionálnou pomocou pri narodení takmer dvoch tisícok detí ročne. Najstaršia a najdlhšie pôsobiaca

pôrodná asistentka na oddelení má 62 rokov, najmladšia 24. „Mamičky si našu pôrodnicu vyberajú aj vďaka kvalite a skúsenostiam personálu, mnohým zmenám, ktorými si oddelenie prešlo a naďalej prechádza. Snažíme sa ženám poskytnúť odbornú pomoc, ale rovnako ľudský prístup a vľúdne prostredie, aby bol pôrod napriek bolesti ten najkrajší okamih narodenia nového života," doplnila L. Játiová s tým, že tento rok vo FNsP Žilina prebehlo za prvý štvrťrok už 571 pôrodov. K sviatočnému dňu poprialo pôrodným asistentkám i vedenie žilinskej nemocnice. „V mene rady riaditeľov by som rád úprimne poďakoval všetkým našim kolegyniam, ktoré sa venujú tomuto poslaniu a vďaka ktorým môžu k nám ženy prichádzať s pocitom istoty a bezpečia, že sa o ne dobre postaráme. Prajeme im najmä mnoho síl a zdravia, aby aj naďalej mohli svoju prácu robiť s láskou ako doteraz. Veľká vďaka," uviedol generálny riaditeľ FNsP Žilina Igor Stalmašek.

Tretina zamestnancov prekonala COVID-19

Žilina 5. máj 2021 – Viac ako 600 zdravotníckych a nezdravotníckych pracovníkov Fakultnej nemocnice s poliklinikou v Žiline už prekonalo ochorenie nového koronavírusu. Ide približne o tretinu zo všetkých zamestnancov. Najzasiahnutejšou skupinou boli zdravotníci, a to najmä sestry, z ktorých sa dodnes nakazilo až 43 % z ich celkového počtu. V žilinskej nemocnici sa epidemiologická situácia konečne stabilizovala, v pandemickom pavilóne klesá počet hospitalizovaných pacientov (aktuálne 31, z nich deväť ventilovaných) a zároveň sa zlepšil stav v súvislosti s výpadkom personálu z dôvodu karantény COVID-19. „Momentálne evidujeme len deviatich zamestnancov s pozitívnym výsledkom PCR testu, z nich dvaja sú lekári a päť sestier," priblížil medicínsky riaditeľ FNsP Žilina Igor Bízik s tým, že ide o výrazný rozdiel v porovnaní s decembrom a začiatkom januára, kedy na oddeleniach v dôsledku karantény chýbalo naraz cez 150 pracovníkov. „Ďalšie desiatky sestier, lekárov či sanitárov súčasne ostali na PN či OČR. Bolo to náročné obdobie, ktoré sme zvládli a stále zvládame len vďaka obetavej spolupráci a nasadeniu našich kolegov," doplnil medicínsky riaditeľ. Aj keď je momentálne situácia priaznivejšia, podľa jeho slov ostávajú v nemocnici naďalej ostražití. „Cítime, že pozitivita zamestnancov viditeľne klesla, odkedy sme začali očkovať. V januári sme mali denný priemer okolo 80 pozitívnych pracovníkov. Vo februári a marci, kedy práve počet hospitalizovaných pacientov s COVID-19 rapídne stúpal, nám naopak začal klesať počet pozitívnych zamestnancov, dostali sme sa na denný priemer pod 30. Dnes sme dokonca pod desiatkou," zdôraznil I. Bízik.

Očkovanie má za sebou už 70 % zdravotníkov Fakultnej nemocnice s poliklinikou Žilina. Z viac ako 1.100 zamestnancov zaočkovaných zároveň druhou dávkou vakcíny proti ochoreniu COVID-19 sa v období po 14 dňoch od preočkovania infikovali len tri osoby (<0,3%). V žiadnom z týchto prípadov nebol zaznamenaný ťažký priebeh ani hospitalizácia.

stranu pripravila: Lenka Záteková
hovorkyňa FNsP Žilina

PÔRODY POD DOZOROM SKÚSENÝCH ODBORNÝCH LEKÁROV, GYNEKOLÓGOV A PÔRODNÍKOV

Gynekologické a sonografické služby
Prenatálna starostlivosť
Trvalá laserová epilácia - estetika
Biostimulačná laserová liečba

GYN-PRAKTIK, s.r.o.
MUDr. Pavol Hartel
Bajzova 8401/48A
010 01 Žilina
www.gynpraktik.sk
Tel.: 041/500 7800
recepcia@gynpraktik.sk
Mobil: +421 915 871 103

okná a dvere

Slovaktual®

KYSUCKÉ NOVÉ MESTO
Belanského 213
tel.: 041/421 43 69
mobil: 0911 251 130
e-mail: kysuckenm@slovaktual.sk

ČADCA
Kukučínova 29
tel.: 041/432 78 55
mobil: 0902 950 706
e-mail: cadca@slovaktual.sk

Veterinárna ambulancia MVDr. Jana Tunegová

Ordinačné hodiny:
Pondelok – Piatok
9.00 – 12.00
13.00 – 17.00

1. mája 113
Kysucké Nové Mesto
Telefón:
0911 137 798

Pomáhame, ako najlepšie vieme!

Stanica technickej kontroly Kysucké Nové Mesto

Spoľahlivý partner motoristov...

www.stkknm.sk